

ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน :
ศึกษากรณี มาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542
CRIMINAL LIABILITY OF JURISTIC PERSONS FOR LAUNDERING OFFENSE :
CASE STUDY SECTION 61 OF THE ANTI - MONEY LAUNDERING ACT, B.E. 2542 (1999)

วชิรากรณ์ ขาวคม¹ สุระทิน ชัยทองคำ² และ คมสัน สุขมาก³

Wachirakorn Khawkom, Suratin Chaithongkham and Khomsan Sukmak

Article History

Received: 07/16/2022

Revised: 02/03/2023

Accepted: 02/03/2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลฐานฟอกเงิน ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคลของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา (USA) , สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล (Nepal) และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Philippines) เพื่อนำมาวิเคราะห์และเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของนิติบุคคลฐานฟอกเงินในประเทศไทย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิจัยข้อมูลทางเอกสาร และการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปฏิบัติงานที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจะนำข้อมูลทั้งสองส่วนนี้มาวิเคราะห์ร่วมกัน

ผลการศึกษาพบว่า การกระทำความผิดทางอาญาของนิติบุคคลฐานฟอกเงินมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังมีข้อบกพร่องบางประการในเรื่องของอายุความในการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน อัตราโทษปรับที่จะลงแก่นิติบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดยังไม่เหมาะสม เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับ อีกทั้งมาตรการพิเศษอื่นเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินของนิติบุคคล ผู้บริหารของนิติบุคคล หรือผู้แทนของนิติบุคคล รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องยังไม่มี ความชัดเจน ดังนั้นจึงควรยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยนำบทบัญญัติมาตรา 60 มาปรับใช้กับการกระทำของนิติบุคคลเช่นเดียวกับกรณีที่บุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน และแก้บทบัญญัติในมาตรา 60 ในส่วนของโทษปรับให้มีอัตราการปรับที่สูงขึ้น รวมถึงแก้ไขมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคน

---

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Master's degree, Faculty of law, Sripatum University

²⁻³ อาจารย์ที่ปรึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Advisor, Faculty of law, Sripatum University

ต่างด้าว พ.ศ. 2542 และจัดให้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลบัญชีบุคคลที่ต้องเฝ้าระวังในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Watch List) บัญชีรายชื่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Black List) เพื่อจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลสำหรับการตรวจสอบเบื้องต้น เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคลให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ความรับผิดทางอาญา นิติบุคคล ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ.2542

ABSTRACT

This thesis aimed to study problems related to concepts and theories of criminal liabilities of a juristic person in the case of money laundering as well as legal measures pertaining to the money laundering prevention and suppression of juristic persons in foreign countries including the United States of America (USA), Federal Democratic Republic of Nepal (Nepal) and the Republic of Philippines (Philippines). The obtained data were analyzed to recommend a guideline for amending laws in relation with the criminal offence of juristic persons in the case of money laundering in Thailand. This is a qualitative research, including documentation research and in-depth interviews with personnel working in relevant organizations. These two parts of information will be analyzed together.

The findings revealed that the criminal offence of juristic persons in the case of money laundering was substantially important. The Anti-Money Laundering Act B.E. 2542 (1999) and applicable laws remain defective in some aspects such as the case term of criminal proceeding with juristic persons in the case of money laundering, The rate of fine penalty to be sentenced to juristic persons as stipulated by law is not appropriate in comparing to the benefits that the offender receives. In addition, other special measures to prevent and suppress money laundering offences by juristic persons, executives of juristic persons or representatives of juristic persons as well as other persons involved is still unclear. Therefore, the provisions of Section 61 of the Money Laundering Control Act B.E. 2542 (1999) should be revoked., and Section 60 should be applied with any acts of juristic persons as same as natural persons who commit an offence regarding the money laundering. Additionally, Section 60 should be amended in term of sentencing that should be enhanced. Moreover, the Foreign Business Act B.E. 2542 (1999) should be amended, especially in Section 29 of the Foreign Business Act B.E. 2542 (1999). A memorandum of understanding (MOU) between relevant entities should be provided in order to exchange data of a watch list of any persons that may commit an offence regarding the money laundering, The list of offenders related to money laundering (Blacklist) is for preventing and suppressing money laundering of juristic persons appropriately and efficiently.

Keyword: Criminal Liability, Juristic Person, Money Laundering, Offences Anti-money Laundering Act, B.E. 2542 (1999)

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้นและเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวันและเศรษฐกิจด้วยนั้น ได้ส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสาร และการจัดการกิจการต่าง ๆ สามารถทำได้ง่ายขึ้น ในอีกมุมหนึ่งของความก้าวหน้านี้เองก็ส่งผลให้รูปแบบอาชญากรรมมีการพัฒนาขึ้นด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นความลับซับซ้อนที่มากขึ้น เครือข่ายที่กว้างขึ้น ซึ่งหนึ่งในอาชญากรรมที่มีการพัฒนาความลับซับซ้อน และเครือข่ายที่กว้างขึ้นอันอาจกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมนั่นก็คือ การฟอกเงิน อันเป็นปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญและทั่วโลกต่างให้ความสนใจมากขึ้นประเทศทั่วโลกถือว่าการฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาที่ร้ายแรง ผลของการฟอกเงินส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในปัจจุบันทั่วโลก (มติชนออนไลน์ ข้าทะเลโมเดลฟอกเงิน, 2563)

ที่ผ่านมาประเทศไทยให้ความสำคัญกับการฟอกเงิน จึงได้มีการศึกษาและผลักดันให้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาและกำหนดมาตรการ ลงโทษทางอาญาและยึดหรืออายัดทรัพย์สิน จนกระทั่งตราออกมาเป็นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา เพื่อตัดวงจรในการประกอบอาชญากรรมโดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินรวมถึงอาชญากรรมในหลาย ๆ ประเภท (จตุพร อุทธิโยธา, 2562, หน้า 17-18)

แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการฟอกเงินโดยจัดตั้งบริษัทบังหน้า หรือเปิดบริษัทขึ้นเพื่อนำเงินเข้าสู่ระบบการเงินของบริษัท อันเป็นกระทำการโดยผู้แทนนิติบุคคลหรือกรรมการนั้น ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 61 ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายหลายประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก แม้ว่านิติบุคคลจะเป็นผู้กระทำความผิดโดยผ่านผู้แทนก็ตาม แต่โทษที่นิติบุคคลพึงจะได้รับตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 61 วรรคแรก มีเพียงแต่โทษปรับเป็นเงินจำนวนสองแสนบาทแต่ไม่เกินหนึ่งล้านบาทเท่านั้น ทำให้มีอายุความในการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลที่กระทำผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินเพียง 1 ปี นับแต่วันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (5) ซึ่งการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดฐานฟอกเงินนั้น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะต้องแสวงหาพยานหลักฐานว่า เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานนั้น ผู้ต้องหาได้นำไปโอนหรือเปลี่ยนแปลงเป็นอะไร หรือผู้ต้องหาไม่พดิดการณที่เกี่ยวกับการชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินอย่างไรบ้าง อีกทั้งยังต้องสอบสวนให้ได้พยานหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อพิสูจน์ให้ได้อีกด้วยว่าผู้ต้องหาไม่พดิดการณและวิธีการกระทำความผิดมูลฐานนั้น ผู้ต้องหาไม่เจตนาเพื่อจะปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงของการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้มาซึ่งสิทธิใด ๆ ในทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอย่างใด มีความยุ่งยากซับซ้อนในการสืบสวนสอบสวน (อุเทน นุ้ยพิน, 2563, หน้า 39 – 43) ดังนั้นระยะเวลาอายุความเพียง 1 ปีนั้น จึงสั้นเกินไปสำหรับการสืบหา สืบค้นข้อมูลเส้นทางการเงิน การปกปิดหรือการอำพรางของทรัพย์สินต่าง ๆ และสั้นเกินไปสำหรับการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน

ประการที่สอง โทษปรับที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 61 กรณีนิติบุคคลกระทำความผิดฐานฟอกเงิน มีโทษปรับเป็นเงินจำนวนสองแสนบาทแต่ไม่เกินหนึ่งล้านบาท ยังเป็นการปรับอัตราที่น้อยเกินไป เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงหรือนิติบุคคลได้รับ

ประการที่สาม การฟอกเงินโดยจัดตั้งบริษัทบังหน้า หรือเปิดบริษัทขึ้นเพื่อนำเงินเข้าสู่ระบบการเงินของบริษัท อันเป็นกระทำการโดยผู้แทนนิติบุคคลหรือกรรมการนั้น ในปัจจุบันยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงหรือแนวทางการปฏิบัติอื่นใด นอกจากมาตรการลงโทษทางอาญาและมาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในทางแพ่ง ที่ทางรัฐจะมีมาตรการพิเศษอื่น ๆ เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยการจัดตั้งบริษัทบังหน้า หรือเปิดบริษัทขึ้นเพื่ออำพรางแหล่งที่มาที่แท้จริงของทรัพย์สิน และเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้จัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลฐานฟอกเงิน
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคลของ ประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคล
4. เพื่อเสนอแนะ แก้ไข และเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคล

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความหมาย ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล โทษปรับ อายุความทางอาญา ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินและความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน นำมาอธิบายสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบกฎหมายไทยทั้งในเรื่องปัญหาการขาดอายุความในการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ปัญหาความเหมาะสมของโทษปรับในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน และปัญหามาตรการพิเศษอย่างอื่นในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคลอีกทั้งผู้วิจัยได้นำข้อมูลทางวิชาการ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อเสนอแนะ จาก พ.ต.ต.รุ่งเพชร ยะหา ตำแหน่ง สว.อก. สถานีตำรวจภูธรหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา และนายพงศ์ธร ทองด้วง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนนิติการ กองกฎหมายสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนคดีอาญาฐานฟอกเงิน มาวิเคราะห์เพื่อใช้ในสนับสนุนและอธิบายประเด็นปัญหาในวิจัยฉบับนี้ ซึ่งจะนำไปสู่บทสรุปและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาระบบกฎหมายไทยในอนาคตต่อไป

ระเบียบวิธีการวิจัย

ศึกษาโดยการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย งานวิจัย ตำรา หนังสือบทความ วารสาร ระเบียบ ข้อบังคับ และเอกสารต่าง ๆ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กฎหมายที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศ ระเบียบ ข้อบังคับ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ รวมทั้งบทสัมภาษณ์ ข้อเสนอแนะของบุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน และนำมาเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความหมาย ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล โทษปรับ อายุความทางอาญา ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินแล้วนั้น พบว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังมีประเด็นที่เป็นปัญหาประกอบด้วย 3 ประเด็น ดังนี้ (1) ปัญหาเกี่ยวกับอายุความในการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ตามมาตรา 61 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.254 (2) ปัญหาความเหมาะสมของอัตราโทษปรับที่จะลงแก่นิติบุคคล ซึ่งกำหนดในพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (3) ปัญหามาตรการพิเศษอย่างอื่นในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนิติบุคคล ผู้วิจัยจึงนำเอาประเด็นปัญหาดังกล่าวไปสู่การวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ นำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับอายุความในการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ตามมาตรา 61 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

เมื่อพิจารณาอายุความในการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลในความผิดพอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงินฯ ตามมาตรา 61 นั้นจะเห็นได้ว่า อัตราโทษที่กำหนดไว้เป็นโทษปรับตั้งแต่ 200,000 – 1,000,000 บาท ส่งผลให้มีอายุความในการดำเนินคดีอาญาเพียง 1 ปีนับแต่วันที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นตามมาตรา 95 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า แม้อายุความจะเป็นมาตรการเร่งรัดในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่และเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและผู้ต้องหาด้วยก็ตาม แต่เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว จะต้องมีการบังคับโทษตามคำพิพากษานั้น ๆ โดยรัฐจะต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ภายในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 98 และ มาตรา 99 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกำหนดระยะเวลาส่วนนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับอายุความตามมาตรา 95 ในการฟ้องคดีอาญา (ประเทือง ธนิยผล และคณะ, 2550, หน้า 8) ดังนั้น อายุความ 1 ปี สำหรับการดำเนินกระบวนการทางอาญาตั้งแต่การร้องทุกข์จนกระทั่งมีการยื่นฟ้องคดีอาญาในความผิดฐานพอกเงินต่อศาลนั้น อายุความดังกล่าวไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของลงโทษในการปราบปรามและป้องปรามมิให้บุคคลอื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง และไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่จะใช้สิทธิของตนในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดได้ และไม่อาจได้รับการชดเชยเยียวยาได้

ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะมีการยกเลิกความในมาตรา 61 คงเหลือไว้แต่เพียงมาตรา 60 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ.2542 โดยใช้คำว่า “ผู้ใด” สำหรับผู้กระทำความผิดอันหมายความว่าทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่งอายุความสำหรับการกระทำความผิดฐานพอกเงินตามมาตรา 60 นั้น มีอายุความในการดำเนินคดีอาญา 15 ปี ตามมาตรา 95(2) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

2. ปัญหาความเหมาะสมของอัตราโทษปรับที่จะลงแก่นิติบุคคล ซึ่งกำหนดในพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542

เนื่องจากโทษปรับที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 61 กรณีนิติบุคคลกระทำความผิดฐานพอกเงิน มีโทษปรับเป็นเงินตั้งแต่จำนวนสองแสนบาทแต่ไม่เกินหนึ่งล้านบาท ยังเป็นการปรับอัตราที่น้อยเกินไป เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงหรือนิติบุคคลได้รับ

เมื่อพิจารณาโทษปรับเป็นโทษทางอาญาแล้ว โทษปรับเป็นโทษประการหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยปรากฏอยู่ในมาตรา 18 เป็นมาตรการทางกฎหมายที่บังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดการบังคับโทษปรับควรจะต้องตอบสนองการคุ้มครองสาธารณะต่อการกระทำความผิดนั้นๆและต้องสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่บกพร่องของผู้กระทำความผิดนั้น โดยสามารถปรับตัวเองให้อยู่กับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติสุขต่อไปและไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก (สมพงษ์ เตชะสมุทร, 2561, หน้า 12)

ผู้วิจัยเห็นว่า ควรให้มีการแก้ไขมาตรา 60 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยกำหนดอัตราโทษปรับที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดฐานพอกเงินให้สูงขึ้นมากกว่าเดิม

3. ปัญหามาตรการพิเศษอย่างอื่นในการป้องกันและปราบปรามการพอกเงินของนิติบุคคล

กรณีที่นิติบุคคลนั้นได้กระทำความผิดฐานพอกเงินกระทำความผิดฐานพอกเงิน ไม่ว่าจะโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดไม่ให้อำนาจรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง (อุมาพร แก้วศักดิ์ศิริ, 2561, หน้า 30-31) ซึ่งนับเป็นอาชญากรรมที่สร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ซึ่งประเทศไทยเองก็ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการพอกเงินเช่นในต่างประเทศดังจะเห็นได้จากมีการเข้าร่วมกลุ่ม APG หรือกระทำการรับการประเมินประเทศและนำข้อเสนอแนะของ FATF มาพัฒนากฎหมายและมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการพอกเงินเช่นกัน ซึ่งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (The Financial Action Task Force : FATF) ได้จัดขึ้นการพิจารณาการเลื่อนลำดับเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงในการสนับสนุนการพอกเงินเพื่อการก่อการร้าย เป็น 3 ลำดับ ประเทศไทยอยู่ในระดับ 2 คือ กลุ่ม Dark Grey List เป็นแบล็กลิสต์ประเภทที่ได้รับการเตือนแล้ว แต่ขาดความคืบหน้าในการปรับปรุงตามมาตรการของ FATF ประเทศที่อยู่ในกลุ่มนี้ อาจถูกมาตรการอ่อนสุด เช่น การกล่าวเตือนให้มีการปรับปรุงกฎหมายและออกมาตรการที่จำเป็นจนไปถึงระดับที่ต้องมีกระบวนการตรวจสอบการทำธุรกรรมต่างประเทศ (Enhanced Due Diligence: EDD) รวมถึง Hold เงินในบัญชีของธนาคารของประเทศผู้รับเงิน

หรือถูกโอนเงินกลับ (FATF GAFI. (2012), FATF 40 Recommendations, ออนไลน์, 2563)

ในปัจจุบันประเทศไทยนั้นยังไม่มีความแน่ชัดว่าใครเป็นผู้ตรวจสอบและควบคุม และการบริหารจัดการของคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจ ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 ดังนั้น เพื่อป้องกันและยับยั้งเกี่ยวกับการฟอกเงิน ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 โดยแก้ไขมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เพิ่มเติมอนุมาตรา 4 ให้กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่ในการ “ ตรวจสอบการประกอบธุรกิจซึ่งมีผู้ถือหุ้นเป็นคนต่างด้าว หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการฟอกเงิน ก่อนดำเนินการจดทะเบียน ”

อภิปรายผล

ผลการศึกษาและวิจัยพบว่า การฟอกเงินนั้นถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญซึ่งมีรูปแบบที่ซับซ้อนและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในวงกว้าง และเป็นอาชญากรรมที่ยากต่อการสืบสวนสอบสวนเพื่อดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด ในหลายประเทศต่างเริ่มเห็นความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยได้มีการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปของอนุสัญญาระหว่างประเทศ และการรวมกลุ่มความร่วมมือเพื่อต่อต้านการฟอกเงินของกลุ่มประเทศ ซึ่งประเทศไทยเองก็ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเช่นในต่างประเทศดังจะเห็นได้จากมีการเข้าร่วมกลุ่ม APG หรือกระทั่งการรับการประเมินประเทศและนำข้อเสนอแนะของ FATF มาพัฒนากฎหมายและมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเช่นกัน (อุมพร แก้วศักดิ์ศิริ, 2561, หน้า 61-64)

ในต่างประเทศและในประเทศไทยเองต่างก็เล็งเห็นถึงบทบาทของนิติบุคคลในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น และสามารถมีการกระทำของตนเอง โดยผ่านทางผู้แทนนิติบุคคลได้เช่นกัน ซึ่งการกระทำของนิติบุคคลเหล่านี้สามารถก่อผลดีและผลเสียหายแก่เศรษฐกิจและสังคมได้จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า นิติบุคคลสามารถกระทำความผิดทางอาญาได้ในบางฐานความผิด และจะต้องรับโทษในผลของการกระทำของนิติบุคคลนั้นด้วยตามแต่สภาพของนิติบุคคลที่จะกระทำได้ จึงได้มีการออกกฎหมายรองรับการกระทำความผิดของนิติบุคคลและกำหนดโทษที่จะลงแก่นิติบุคคลเอาไว้ด้วยเช่นกันซึ่งในส่วนของกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินในต่างประเทศรวมทั้งประเทศไทยนั้นต่างมีการบัญญัติไว้รองรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินของนิติบุคคลและได้กำหนดโทษที่จะลงแก่นิติบุคคล และผู้แทนของนิติบุคคลไว้ด้วยเช่นกัน

เหตุการณ์ในปัจจุบัน พบว่าการจะดำเนินคดีอาญาแก่นิติบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินนั้นแม้มีกฎหมายบัญญัติรับรองความผิดและได้กำหนดโทษไว้ แต่การจะนำมาบังคับใช้นั้นไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติในมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และแก้ไขมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและได้มาตรฐานสากล

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระทำความผิดฟอกเงิน ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบการกระทำความผิดเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีรูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนเพื่อปกปิด ซ่อนเร้น เปลี่ยนสภาพหรือรูปแบบของเงินที่ได้จากการกระทำความผิดให้กลายเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยปัจจัยหนึ่งในความซับซ้อนของการฟอกเงินนั้น ก็คือ นิติบุคคล เพราะนิติบุคคลมักจะถูกสร้างขึ้น มาเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจอาชญากรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะในรูปแบบของผู้กระทำความผิดหรือผู้รับผลประโยชน์จากการกระทำผิด ซึ่งในปัจจุบันการฟอกเงินโดยจัดตั้งบริษัทบังหน้า หรือเปิดบริษัทขึ้นเพื่อนำเงินเข้าสู่ระบบการเงินของบริษัท อันเป็นการกระทำโดยผู้แทนนิติบุคคลหรือกรรมการนั้น ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 61 ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายหลายประการ การศึกษาวิจัยนี้จัดว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการดำเนินคดีกับนิติบุคคลที่กระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อันมีผลเชื่อมโยงกับภาคเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการฟอกเงิน สามารถบังคับใช้ได้จริงโดยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และเพื่อให้มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยเป็นไปตามมาตรฐานสากลและข้อเสนอแนะของ FATF ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและผลกระทบจากบทบัญญัติ มาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และการกระทำความผิดหรือการมีส่วนร่วมในการฟอกเงินของนิติบุคคล ดังนี้

1. เห็นควรยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดความผิดและโทษของนิติบุคคลแยกต่างหากจากความรับผิดทางอาญาของบุคคลธรรมดาในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน โดยการพิจารณาคำความรับผิดทางอาญาและโทษของนิติบุคคลนั้น ให้นำบทบัญญัติ มาตรา 60 มาปรับใช้กับการกระทำของนิติบุคคล เช่นเดียวกับกรณีที่บุคคลธรรมดา เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินซึ่งกำหนดโทษจำคุกตั้งแต่ 1 - 10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 20,000 - 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อันทำให้มีอายุความในการดำเนินคดีอาญาถึง 15 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95(2) โดยการพิจารณาลงโทษนิติบุคคลนั้นยังคงใช้เพียงโทษปรับลงแก่นิติบุคคลเท่านั้น

2. จากข้อเสนอแนะข้อ 1 เมื่อยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 61 แล้วนั้น เพื่อให้การลงโทษปรับนั้น สามารถบรรลุวัตถุประสงค์แห่งการลงโทษ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ และเพื่อเป็นการข่มขู่ ยับยั้งและป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำ และทำให้ผู้อื่นเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด จึงเห็นควรให้แก้บทบัญญัติใน มาตรา 60 ในส่วนของโทษปรับให้มีอัตราการปรับที่สูงขึ้น โดยไม่กำหนดอัตราโทษปรับไว้ตายตัวเพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษปรับได้ตามลักษณะของการกระทำความผิด ความร้ายแรงของการกระทำความผิด ความเสียหายที่เกิดขึ้น และผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิดนั้น ดังเช่นการกำหนดอัตราโทษปรับในความผิดฐานฟอกเงินของสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล ที่มีโครงสร้างกฎหมายฟอกเงินคล้ายคลึงกับของประเทศไทย เพื่อให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดอันจะเป็นการลงโทษปรับ เพื่อให้เข็ดหลาบ เพื่อเป็นการข่มขู่และทำให้เกรงกลัวที่จะกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน อันเป็นการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ข้อความใหม่ดังต่อไปนี้

“มาตรา 60 ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับเท่ากับจำนวนเงินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3. เพื่อเป็นการสร้างมาตรการในการป้องกันการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเป็นไปตามมาตรฐานสากลในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย นอกเหนือจากมาตรการลงโทษในทางอาญา และมาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในทางแพ่งแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่การฟอกเงินอาศัยนิติบุคคลเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดให้มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นและเป็นการยากต่อการสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จึงเห็นควรให้มีมาแก้ไขปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวพ.ศ.2542 และกำหนดมาตรการดังต่อไปนี้

3.1 เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 โดยแก้ไข มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เพิ่มเติมอนุมาตรา 4 ให้กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่ในการ “ตรวจสอบการประกอบธุรกิจซึ่งมีผู้ถือหุ้นเป็นคนต่างด้าว หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการฟอกเงินก่อนดำเนินการจดทะเบียน”

3.2 เห็นควรจัดให้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.), กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ธนาคารแห่งประเทศไทย, สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.), กรมการจัดหางาน, และกรมสรรพากร เพื่อสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและร่วมกันจัดทำบัญชีบุคคลที่ต้องเฝ้าระวังในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน (watch list)

3.3 เห็นควรให้กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ จัดให้มีบัญชีรายชื่อนิติบุคคล และบุคคลที่ต้องคำพิพากษาศาลถึงที่สุด ให้เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน (black list) เพื่อจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลสำหรับการตรวจสอบเบื้องต้น เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนทั่วไปสามารถตรวจสอบได้ อันจะส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน หรือมีส่วนในการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการลงพื้นที่ตรวจสอบสถานที่ตั้งหรือสถานประกอบการที่ใช้แจ้งจดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคลว่ามีการประกอบกิจการตามที่แจ้งจดทะเบียนจริงหรือไม่ หรือเป็นจัดตั้งบริษัทบังหน้า หรือเปิดบริษัทขึ้น และนำเงินเข้าสู่ระบบการเงินของบริษัท เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น

2. การจัดให้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ควรมีการใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก

3. ควรมีการศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ประกอบในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จตุพร อุทธิโยธา. (2560). *แนวทางการกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับผู้รับจ้างเปิดบัญชีฐานฟอกเงิน*. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- ประเทือง ธนียผล และคณะ. (2550). *การสืบค้นแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดอายุความทางอาญาในบริบทสังคมไทย*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประเทือง ธนียผล และคณะ. (2563, 3 ธันวาคม). *มติชนออนไลน์ข่าวและโมเดล 'ฟอกเงิน' อาชญากรรมทาง เศรษฐกิจ*. https://www.matichon.co.th/economy/news_2491379.
- สมพงษ์ เตชะสมุทร. (2561). *มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีฟอกเงิน*. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60 – 61. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (2563, 3 ธันวาคม). *ความเป็นมาของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. <https://www.amlo.go.th/index.php/th/about/2016-05-04-04-54-33>
- อุมาพร แก้วศักดิ์ศิริ. (2561). *มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนิติบุคคลที่ประกอบอาชีพค้าอัญมณีและทองคำ*. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- อุเทน น้อยพิน. (2563). *หลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติพร้อมตัวอย่างสำนวนการสอบสวน คดียาเสพติด ชุดที่ 5 ครอบครองยาเสพติดให้โทษเพื่อจำหน่ายและฟอกเงิน*. เอสพีเอส บาย ชานต้า
- FATF GAFI. (2012, 1 December). *FATF 40 Recommendations*. <https://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/FATF%20Standards%20-%2040%20Recommendations%20rc>.